

Asociația „Sebastian Hann” și începuturile muzeului sighișorean (1904-1914)

Nicolae TEȘCULĂ *

Zusammenfassung: Er Sebastian Hann - verein und die anfänge des schässburger museums (1904-1914). Der 25. Juni 1899 ist in Schäßburg mit der Eröffnung, auf Initiative des örtlichen Arztes Dr. Josef Bacon, des Heimatmuseums Alt-Schäßburg in dem Stundturm verbunden. Ab 1904 wird die Museumsaktivität in Schäßburg durch das Engagement der örtlichen Sektion des Sebastian Hann Kulturvereins angeregt. Der Verein wird an den Aktivitäten des Museums in Schäßburg beteiligt sein. Obwohl er sich anfangs auf die Förderung zeitgenössischer sächsischer Künstler begrenzte, wird er sich mit der Zeit auch dafür einsetzen, dass neue Einnahmequellen für das Schäßburger Museum durch den Verkauf von Postkarten und Eintrittskarten für Vernissagen von Ausstellungen Bildender Kunst geschaffen werden. Das zweite Jahrzehnt des 20. Jahrhunderts bringt die konkrete Beteiligung des Sebastian Hann-Vereines an der Museumsarbeit mit sich, indem dieser ein Gebäude innerhalb der mittelalterlichen Festung erwirbt und Objekte ankauft, um eine ethnografische Abteilung zu gestalten. Die Einweihung der Abteilung wurde jedoch durch den Ausbruch des ersten Weltkrieges vertagt, so dass diese in der Zwischenkriegszeit und bis zur Machtübernahme des kommunistischen Regimes, zeitweise an verschiedenen Plätzen funktionierte. Nicht zuletzt spielte dieser Verein bei den ersten Führungen durch Schäßburg und bei der Förderung des Tourismus im allgemeinen, in der Stadt an der Großen Kotel aber auch in den anderen Festungen und Kirchenburgen der Siebenbürger Sachsen, eine wichtige Rolle.

Schlüsselwörter: Museum, Schässburg, Sebastian Hann Verein, Museumssammlungen, Bildende Kunst.

Ziua de 25 iunie 1899 este legată la Sighișoara, de deschiderea muzeului local *Alt-Schäßburg*, în Turnul cu Ceas, la inițiativa unui inimos medic local, dr. Josef Bacon. Acesta a reușit să adune în jurul acestei instituții, la acea dată aflată în proprietatea Bisericii Evanghelice, atât vechile colecții școlare ale Gimnaziului Evanghelic din urbe, cât și obiecte donate de persoane private, preocupate de păstrarea, conservarea și prezentarea vestigiilor trecutului.

Epoca modernă găsește orașul sub impactul procesului de modernizare, care a determinat o rupere a tradiției breslelor meșteșugărești medievale și, implicit, o modificare a structurii etnice a populației orașului. Dacă la 1851 avem 7.206 suflete¹, în 1866 avem 8.354 de suflete². Numărul populației va crește pe parcursul

* Director, doctor de istorie, Muzeul de Istorie Sighișoara;
e-mail: nicolaetescula@gmail.com.

¹ *Schäßburg. Bild ein siebenbürgischen Stadt*, Herausgegeben, Heinz Brandisch, Heinz Heltmann und Walter Lingner Rautenburg Verlag, 1998, p. 61 (în continuare: *Schäßburg...*).

² Joseph Haltrich, *Culturhistorische Skizze aus Schässburg*, în „Sächsischer Hausfreund”, XXX Jahrgang, Kronstadt, 1867, p. 80.

secolului al XIX-lea, astfel că în 1900³ avem următoarea situație demografică:

Națiune și confesiune	An 1880	An 1890	An 1900
Germani	5127	5102	5478
Maghiari	1178	1630	2206
Români	2096	2429	3132
Alții	387	357	59
Evanghelic	4743	4881	5149
Reformați	399	523	813
Greco-catolici	32	45	68
Unitarieni	106	240	299
Ortodocși	2380	2702	3101
Izraeliți	70	101	180
Alții	8	1	-
Total populație	8788	9618	10875

Prezența unei elite formate din mici meșteșugari și comercianți, clerici ai diferitelor confesiuni, funcționari ai magistratului și ai comitatului Târnava Mare și, mai ales, din corpul profesoral grupat în jurul dascălilor de la Gimnaziul Evanghelic a dus la apariția, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, a unei emulații intelectuale grupate în jurul unor asociații cu profil cultural. În acest mediu, crearea unui muzeu care să reprezinte istoria seculară a urbei a fost un pas important.

Un sprijin deosebit în organizarea și finanțarea instituției muzeale l-a avut-o Asociația „Sebastian Hann”. Apariția acesteia a fost precedată de o serie de inițiative locale. În acest sens, menționăm faptul că Emil Sigerus, în 1895, a avut inițiativa înființării, la Sibiu, a „Karpathen Museum” (Muzeul Carpatin), iar în Sighișoara medicul Josef Bacon va pune bazele, în 1902, a „Rembrandt-Verein” (Asociația Rembrandt). La Brașov, în anul următor, Ernst Kühlbrandt și Artur Coulin vor întemeia „Gesellschaft der Kunstfreunde” (Societatea prietenilor artei) în 1904⁴.

Aceste inițiative îl vor determina pe Artur Coulin să publice în același an, în cadrul cotidianului *Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt* (Cotidianul germano-transilvănean), un ciclu de articole intitulate „Unsere bildene Kunst” (Arta noastră plastică), care vor fi continuate în luna noiembrie cu articolul „Ein Verein für heimische Kunstbestrebungen” (O asociație pentru aspirațiile artei locale), urmate de adunarea constituantă a asociației, la Sibiu, în 20 noiembrie 1904⁵.

Înființarea la Sibiu a Societății Artistice „Sebastian Hann”, în 1904, după cum aprecia doamna Gudrun Ittu, a continuat o tradiție inițiată în mediul german din

³ *Schäßburger Zeitung*, nr. 7, Sonntag, 10. Februar 1901, 29. Jahrgang, p. 25.

⁴ Carl Engeber și Trude Schullerus, *Der Sebastian Hann-Verein und seine Sektion Heimatkunst*, în „Forschungen zur Volks und Landeskunde”, vol. 24, nr.1, p. 109.

⁵ *Ibidem*.

Transilvania la mijlocul secolului al XIX-lea, aceea de creare a unor societăți cu scopuri științifice, profesionale, caritabile și de petrecere a timpului liber. Apariția destul de târzie a acestei asociații este explicată prin mentalitatea protestantă a sașilor ardeleni, precum și prin vicisitudinile istoriei lor, care i-a îndemnat la un trai auster⁶.

Asociația „Sebastian Hann” a fost constituită în jurul unor personalități ca: Artur Coulin⁷, Carl Dörschlag⁸, Emil Sigerus⁹ și Josef Bacon¹⁰. Doi dintre întemeietorii asociației derulau activități în domeniul artelor plastice.

⁶ Gudrun Liane Ittu, *Tradiție, modernitate și avangardă în arta plastică a germanilor din Transilvania la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX reflectate în publicații*, București, 2008, p. 37.

⁷ Artur Coulin provenea dintr-o familie de origine franceză, ajunsă la Sibiu în jurul anilor 40 ai secolului al XIX-lea. Se naște în urbea de pe Cibin la 20 septembrie 1869. După absolvirea studiilor gimnaziale în orașul natal, face studii de „Belle Arte” la Graz, München, Budapesta și Roma. După terminarea studiilor se stabilește la Brașov în 1901, de unde va organiza diferite expoziții în țară și străinătate. Este considerat unul dintre cei mai valoroși pictori transilvăneni de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. Din cauza unei boli necruțătoare, moare la Heidelberg în 9 noiembrie 1912 Cf. Walter Myss (coord.), *Lexikon der Siebenbürger Sachsen: Geschichte, Kultur, Wissenschaft, Wirtschaft, Lebensraum Siebenbürgen (Transylvanien)*, Innsbruck, 1993, p. 91-92.

⁸ Carl Dörschlag a fost profesorul lui Coulin. German de origine, născut în anul 1832 în Hohen-Luckow, se va forma la Academia Regală de Artă din Berlin. Va activa la München și Düsseldorf. După 1862, se va stabili în Transilvania și va activa ca profesor de desen la Reghin și Mediaș, iar din 1871 se va stabili în aceeași calitate la Sibiu. Printre pictorii care se formează sub îndrumarea lui amintim pe Robert Wellmann (1886-1946), Octavian Smighelschi (1866-1912), Fritz Schullerus (1866-1898) și Artur Coulin. Moare la Sibiu în 1917. Cf. Viktor Roth, *Carl Dörschlag*, în Brigitte Stephani (Hgg.) „Sie prägten unsere Kunst. Studien und Aufsätze”, Cluj-Napoca, 1985, p. 175-183.

⁹ Emil Sigerus se naște în 19 februarie 1854 la Sibiu. După terminarea studiilor gimnaziale în orașul natal, se va îndrepta spre meseria de librar, fiind nepotul renumitului tipograf Marin Hochmeister. Încă de mic copil a fost pasionat de arta populară, dar în perioada în care a locuit la Lubljana între 1877-1880, unde l-a cunoscut pe dr. Dreschmann, directorul Muzeului de Artă Populară, acesta l-a îndemnat la întoarcerea în țară, să pună bazele unei colecții de artă populară. Din 1880 devine director al Societății de asigurări „Transilvania”, și redactor la cotidianul *Siebenbürgisch-Deutsches Tageblatt*. În 1885, va pune bazele Muzeului Asociației Carpatine Ardelene, cu cele 500 de piese din colecția sa personală. Devine director al Asociației „Sebastian Hann”, de la întemeiere și până la desființarea ei în 1946. Moare la Sibiu în 25 martie 1947. Cf. Brigitte Stephani, *Emil Sigerus, ein Erforscher rumänischer Volkskunst*, în „Forschungen zur Volks- und Landeskunde”, Band. 22, 1979, p. 93-95.

¹⁰ Despre dr. Josef Bacon știm că se naște în 27 martie 1857 la Sighișoara, ca fiu al avocatului Josef Martin Bacon (1820-1885) și al Theresei Bacon, născută Weinrich (1824-1911). Studiile le va începe la Sighișoara, la Școala din Deal, din 1874, dorind să urmeze o carieră comercială, motiv pentru care va studia două semestre la Academia de Comerț din Viena. Va renunța și se va axa pe studiul medicinei între anii 1875-1882, la universitățile din Leipzig, Cluj, Budapesta și Viena, unde va obține și diploma de medic. Se întoarce în țară, devenind medic în localitatea Gheorgheni și din 1 mai 1883 până în 1923 la pensionare, medic al orașului Sighișoara. Se va implica în viața politică, bisericească și în cea a asociaționismului din Sighișoara, întemeind colonia de băi de la Vlahița, (Szent-Kerestbanya), în îmbunătățirea situației igienice a orașului său și va pune bazele muzeelor sighișorene: Muzeul Sighișoara Veche, Muzeul Etnografic și Muzeul de Igienă. Spre finalul vieții, va deveni membru corespondent al Societății Geografice din Viena. Moare în vârstă de 84 de ani, la 31 ianuarie 1941. Cf. Richard Ackner, *Das Bacon-Buch. Von Mosel an die Kokkel. Familiengeschichte*, Familiendruck und für Siebenbürgische Bibliothek Gundelsheim, 2002, p. 72-76.

Modelul organizării acestei asociații a fost unul german. Este vorba de Asociația „Dürerbund” din Dresda. Inițiatorii acestei asociații doreau să reformeze arta sub criteriile de conservare și de afirmare germană¹¹.

Ședința de constituire a Societății „Sebastian Hann” a avut loc în 20 noiembrie 1904, primul președinte fiind Carl Dörschlag. Din 1907 îi va succede Emil Sigerus, societatea având un număr de 38 de membri¹². Asociația se va bucura de un mare succes în rândul sașilor ardeleni, deoarece, deja în 1905 avea 283 membri și trei filiale, la Sibiu, Brașov, Sighișoara și, din 1911, la Bistrița, iar în 1912 numărul membrilor se va ridica la 462¹³.

Scopul societății a fost acela de a fi în serviciul bunurilor culturale săsești prezente în orașe și în bisericile fortificate, care se aflau în pericol de a dispărea sau de a fi distruse, și de a le promova în interes meșteșugăresc și turistic. La toate acestea se mai adăugau revigorarea artei plastice, a artei populare și a artizanatului cu ajutorul meșterilor populari autohtoni, educația estetică a membrilor și a publicului larg, consiliere în probleme de interes edilitar și achiziționarea de opere de artă. Practic, îmbinau aspirațiile moderniste, specifice *Jugendstil*-ului european cu necesitatea stimulării creației populare și a monumentelor, ca element al prezervării identității etnice¹⁴.

Asociația se va implica în dezvoltarea patrimoniului Muzeului Brukenthal, a celui din Sighișoara și în plata unor amenajări la fortificațiile bisericilor din Moșna, Gușterița, a celor din Brașov și Sibiu. Se va implica în redactarea unui catalog și organizarea unei expoziții dedicate pictorului Rembrand în 1906, dar și în organizarea unei alte expoziții, la 300 de ani de la moartea artistului în 1908. De asemenea, a mai realizat o expoziție dedicată lui Artur Coulin în 1913¹⁵. Dispunea de o revistă numită *Die Karpathen*, unde erau promovate artele frumoase, itinerariile turistice, prezentarea monumentelor de artă din zona locuită de sași, precum și a obiceiurilor și tradițiilor locale¹⁶.

Asociația se va afirma, în special în perioada interbelică, atunci când, în cadrul filialelor sale vor fi promovați o serie de artiști plastici ca: Trude Schullerus (1889-1981), Hans Hermann (1885-1980) și Hans Eder (1883-1955)¹⁷.

De asemenea, va promova în Transilvania, în general, și în zona locuită de sași, în special, noile tendințe în domeniul artei care se evidențiază acum în Europa. Este vorba de promovarea artistică a stilului „Seccesion”¹⁸. Prin întreaga

¹¹ Ronald Prügel, *In Zeichen der Stadt. Avangarde in Rumänien 1920-1938*, Böhlau Verlag, Köln, 2008, p. 60.

¹² Gudrun Liane Ittu, *op. cit.*, p. 42.

¹³ C. Engeber și T. Schullerus, *op. cit.*, p. 100.

¹⁴ Gudrun Liane Ittu, *op. cit.*, p. 43.

¹⁵ C. Engeber și T. Schullerus, *op. cit.*, p. 102-104.

¹⁶ Carl Göllner, *Die Siebenbürger Sachsen in den Jahren 1848-1918*, Böhlau Verlag, Köln/Wien, 1988, p. 267.

¹⁷ R. Prügel, *op. cit.*, p. 61.

¹⁸ Pe larg despre acest aspect vezi excelentul studiu: Gudrun Liane Ittu, *Der Sebastian Hann Verein für heimische Kunstbestrebungen und die Anfänge des Jugendstils in Siebenbürgen*, în „Forschungen für Volks und Landeskunde”, Band 37, nr. 2. 1995, p. 71-75.

sa activitate, această asociație va determina, pe lângă susținerea gustului pentru estetic, și dezvoltarea unei infrastructuri turistice incipiente, prin amenajarea, susținerea și promovarea unor muzee sau biserici fortificate.

Revenind la Sighișoara, preocupările în domeniul valorificării turistice a urbei și a împrejurimilor vor determina apariția în paginile săptămânalului local *Schäßburger Zeitung* a unui mic ghid turistic intitulat: „Führer durch Schässburg und Umgebung” (Ghid prin Sighișoara și împrejurimi), unde se face o prezentare a Gimnaziului Evanghelic din cetatea medievală, care dispunea de o impresionantă sală festivă și de colecții interesante de cartografie, antichități, numismatică, de fizică, științe ale naturii și de o bibliotecă. În Sighișoara pot fi făcute o serie de drumeții: „Pe Dealul Școlii cu o durată de 40-50 de minute; promenada cetății cu o durată de 30 de minute, promenada Erlen și Galgenberg durează 40-50 de minute. Brădetul cu turnul de observație de pe dealul Galben durează o oră sau o oră și jumătate (se recomandă a se face vizita dimineața). Parcul Elisabeta este un mic parc englezesc cu o promenadă de 40-50 de minute: Karpatenvereinwirtschaft «Vila Franka» de pe dealul Siechhof are o durată de o oră, o oră și jumătate și se recomandă a se vizita după-amiază. Turnulețul de la Chip, care după tradiția populară, a fost ridicat în amintirea morții unui pașă turc care a asediat orașul. Monumentul Skariatin, ridicat în amintirea bătăliei de la Sighișoara (31 iulie 1849 n.n.) și a decesului generalului rus Skariatin. Platoul Breite, care se găsește la trei kilometri de oraș cu stejari seculari majestoși. Junkernberg, aflat la patru kilometri depărtare, la 650 de metri deasupra nivelului mării, este cel mai înalt punct din hotarul Sighișoarei, cu o vizibilitate spre munții înalți de la Brașov și Făgăraș”¹⁹.

Dintre obiectivele turistice locale, pot fi vizitate biserica mănăstirii, cu un altar vechi de secol XVII și o veche cristelniță din 1440. Biserica din Deal, cu frumosul tabernacol de secol XV, apoi Muzeul *Alt-Schäßburg*, cu antichități săsești, cu un program de vizitare de la orele 8 la 12, cu intrare gratuită de la orele 11 la 12, iar în restul timpului, cu o taxă de vizitare de 30 de helleri²⁰. Tot în cetate mai poate fi vizitată clădirea comitatului cu frumoasa sală festivă, unde se găsește un tablou al pictorului Friz Schullerus: „Uniunea stărilor ardelene la Sighișoara în 1506”. În fața clădirii comitatului se găsește statuia poetului maghiar Petofi Sandor²¹.

În împrejurimile orașului, la 5 kilometri, poate fi văzut castelul Haller, cu parcul din Albești, la 18 kilometri – castelul Bethlen de la Criș, cetatea țărănească de la Saschiz la 20 de kilometri și pe calea ferată cu ecartament îngust Sighișoara-Agnita, la 16 kilometri, biserica fortificată de la Apold²².

Una dintre cele mai harnice secțiuni ale asociației va fi cea din Sighișoara. Activitatea acestei secțiuni va gravita în jurul Muzeului *Alt-Schäßburg*. Pornind de la deviza: „Niciun popor nu poate să aibă viitor dacă nu-și cunoaște trecutul, dacă istoria nu are un țel care să pregătească calea spre viitor”, Josef Bacon va

¹⁹ *Schäßburger Zeitung*, nr. 33, Sonntag, 14. August 1904, 32 Jahrgang, p. 130.

²⁰ Heller (în maghiară: fillér.) = subdiviziunea coroanei, unica monedă oficială în Imperiul Austro-Ungar. Un heller reprezenta a suta parte dintr-o coroană.

²¹ *Schäßburger Zeitung*, nr. 33, Sonntag, 14. August 1904, 32 Jahrgang, p. 130.

²² *Ibidem*.

organiza în 20 de încăperi o expoziție permanentă, care se dorea să reliefeze istoria orașului și a sașilor ardeleni. Iar pe lângă adunarea de obiecte vechi, Josef Bacon și secțiunea sighișoreană a asociației se vor implica și în promovarea artiștilor plastici sași, care, acum la cumpăna dintre cele două secole, încep să se afirme²³. În acest sens, secțiunea sighișoreană va organiza din 1905 expoziții dedicate pictoriței Betty Schuller²⁴, apoi din 1908 lui Michael Barner²⁵ și Friedrich Miß²⁶ și în 1912, respectiv 1914 lui Ernst Honigberger²⁷ și Walter Teutsch²⁸. De

²³ *Die Schäßburger Museen*, Friedrich Horedth Verlag, Sighișoara, 1933, p. 2.

²⁴ Betty Schuller s-a născut la 18 martie 1860 la Sighișoara. Era fiica profesorului de desen și a fotografului Ludwig Schuller. De mică copilă a fost interesată de desen și pictură. Acest talent este încurajat de tatăl ei și, în 1884, urmează la Graz, Academia de Desen, Secția peisagistică, unde, prin voința și sânguința ei, se face remarcată de profesori, iar din 1890, la Academia de Artă din München. A avut mici expoziții la Sibiu, Brașov, Sighișoara și a fost o importantă colaboratoare a Asociației „Sebastian Hann”. A murit la Sighișoara în anul 1904. Vezi: Adriana Antihi, *Pictorița Betty Schuller și colecția de acuarele din patrimoniul Muzeului de Istorie Sighișoara*, în „Alt-Schaessburg”, 1, 2008, p. 120-132.

²⁵ Se naște într-o familie de meșteșugari la Agnita, pe Valea Hârțibaciului, în 25 ianuarie 1881. Între 1893 și 1900 Michael Barner frecventează, mai întâi, Școala Comercială la Făgăraș, urmând apoi cursurile Școlii Comerciale Superioare Maghiare la Brașov. Între 1903-1904 îl găsim student al Academiei de Arte din Budapesta. După terminarea studiilor, între 1904 și 1918 face repetate sejururi artistice la Colonia Artistică din Baia Mare. În 1905 întreprinde o călătorie de studii prin Europa (Austro-Ungaria, Germania, Țările de Jos, Franța și Italia). În 1907 se întoarce în Transilvania, unde i se organizează primele expoziții personale la Brașov, Sibiu și Sighișoara. Între 1910 și 1911 face o nouă călătorie prin Europa, la centrele artistice consacrate. La întoarcere, se oprește pentru un semestru la Academia de Arte din München. În 1912 i se organizează o expoziție personală la Sibiu. Expoziția îl propulsează în conștiința artistică transilvăneană. În 1913 îl găsim în sejur la München. În Primul Război Mondial, în perioada 1914-1916, este încorporat cu gradul de locotenent în armata austro-ungară. După un incident cu superiorul său, va fi internat la Spitalul de Boli Nervoase de la Sibiu. Începând cu 1918 deține un atelier de pictură la Berlin. În jurul anului 1935 se întoarce în țară și își câștigă subzistența ca pictor liber, lucrând la Sighișoara, Sibiu, Reghin, Mediaș, Se stabilește în cele din urmă la Agnita. În jurul anului 1950 se află la Căminul de Bătrâni din Biertan. Moare la 6 iulie 1961 în Mediaș. (<http://www.hog-agnetheln.de/veranstaltungen/KoBar2013falt.pdf> (accesat la 04.10.2019).

²⁶ Se naște la Brașov la 21 august 1854. Între 1883-1885 urmează Academia de Arte Frumoase din Viena și între 1885-1889 Academia de Arte Frumoase din München. Apoi studiază arta la Roma în cercul artiștilor din jurul lui Robert Wellmann, după care se întoarce la Brașov. Moare la Brașov în 29 mai 1935. Operele sale le găsim azi în Muzeul de Artă din Budapesta, în Muzeul Național de Artă din București, în Muzeul Național Brukenthal din Sibiu, în Muzeul de Artă din Brașov. Vezi: D. Udrescu, *Remember Friedrich Miß (1854-1935)*, în „Freidrich Miß. 1854-1935. Expoziție aniversară”, Brașov, 2004, passim.

²⁷ Ernst Honigberger se naște în 1885 la Brașov. Va studia artele plastice la Berlin și München. După satisfacerea stagiului militar în timpul Primului Război Mondial, se întoarce la Brașov. În 1919 îl găsim prezent la expoziția grupului avangardist *Noiembrie și Seccesion* din Berlin. În anii 1920 are numeroase expoziții în București, Budapesta, Leningrad, Moscova și Stockholm. Se stabilește la Berlin. În 1943 aflat în călătorie la Wehr în Baden află că atelierul său din Berlin a fost distrus în urma unui bombardament. Se stabilește la Wehr și după război, în 1946, împreună cu soția sa pune bazele Școlii de Artă și Muzică Weir. Moare în 1974 Cf. Manfred Wittstock, *Ernst Honigberger. Bemühungen um eine moderne Kunstgalerie in Siebenbürgen*, în „Neuer Weg”, 26 (1974), 7798 (5 Juni), p. 4; Hermann A. Hienz, *Schriftsteller Lexicon der Siebenbürger Deutschen*, Band VII, H-J, Böhlau Verlag, Köln, Weimar, Wien, 2000, p. 206-218.

²⁸ Se naște la 25 mai 1885 la Brașov. Va îmbrățișa inițial o meserie comercială și apoi, din 1903, din dorința de a deveni artist plastic, va urma cursurile academiilor de Arte frumoase din Leipzig și München. La München va studia cu artiști ca Debschitz, Hermann Obrist, Moritz Heymann și Hugo von Habermann. Din 1923 va lucra la Școala de Arte Aplicative din München. În 1939 intră în pensie, regimul nazist considerând opera sa ca fiind degenerată. Din 1946 și până în 1952 predă la Academia de Arte din München. Moare în acest oraș la 27 ianuarie 1964. (*Walter Teutsch 1883-1964. Graphik und Illustrationen* Katalog zur Ausstellung im Haus des Deuten Ostens, München 1983, passim.).

asemenea, asociația va achiziționa bunuri etnografice²⁹.

Practic, una dintre primele activități derulate de asociație a fost organizarea unor expoziții de artă plastică în localul Școlii Evanghelice de Fete de către profesorul Carl Dörschlag, contribuind la creșterea numărului de membri³⁰. Pentru a aduce venituri suplimentare muzeului, secțiunea locală va realiza cinci cărți poștale artistice cuprinzând reproduceri după acuarelele regretatei pictorițe Bety Schuller (Turnul Dogarilor, Strada Turnului, Turnul Croitorilor, Turnul cu Ceas și un grup de case). Fiecare carte poștală costa 20 de helleri³¹.

Va organiza și expoziții, astfel: „De joi 7 noiembrie și până sâmbătă 10 noiembrie, în spațiul grădiniței evanghelice, sub patronajul secției locale a Asociației Sebastian Hann va avea loc expoziția pictorului Michael Barner din Agnita. În același timp va avea loc și conferința profesorului Ziegler despre aceste imagini la invitația preotului evanghelic din localitate”³².

Legătura dintre muzeu și asociație este prezentată în articolul profesorului Albert Hohn, apărut în același săptămânal: „Muzeul nostru Sighișoara Veche a avut un modest început în anii trecuți, dar a devenit unul între cele mai importante atracții turistice, pe care orice străin care ajunge în zilele noastre în Sighișoara își dedică câteva ore pentru vizitare, de altfel orice sighișorean, care își întâmpină un oaspete la gară nu poate să nu menționeze mica «mândrie» a sa. Din bogăția de atracții turistice merită efortul de a vizita tot muzeul: ne gândim nu doar la «bucătărie», la cămăruțele Teutsch și Krauss, la armuri, la camera cu antichități bisericești, ci și la tânărul copil – la preistoria Sighișoarei, la descoperirile arheologice de la Wietenberg. Mai mult decât atât, trebuie să ne adunăm, să observăm, cum putem pe ici și colo să-l îmbogățim. De aceea, asociația noastră Sebastian Hann nu poate să nu aibă un cuvânt de spus, în ceea ce înseamnă un punct de vedere cu privire la extensia și lărgirea acestui muzeu. Trebuie doar să amintim, aici, faptul că cu ocazia ultimei reuniuni a asociației agricole care a avut loc acum câteva săptămâni, a fost organizată o expoziție de mobilier țărănesc (...). Asociația Sebastian Hann a cumpărat câteva frumoase piese pentru muzeul nostru. Pe de altă parte, este o posibilitate de a o îmbogăți. Sighișoara Veche! Eu cred, că acest nume nu se referă, doar la antichitățile națiunii săsești și la dovezile impresionante cultural-istorice ale unui trecut indepărtat, nu în ultimul rând, reprezintă și conservarea imaginii unui oraș vrednic. Așadar, trebuie să deținem cele mai frumoase picturi vechi ale Sighișoarei; probabil una dintre cele mai frumoase este din anul 1767 pictată de preotul din Daia-Köhler; aceasta decorează cămăruța Krauss (din muzeu n.n.) și ea reprezintă acolo a fi o copie după un original străvechi, ce se găsește în colecțiile Muzeului Brukenthal. Și din perioada noastră, Ludwig Schuller are foarte frumoase picturi de ansamblu....”³³.

²⁹ C. Engeber și T. Schuller, *op. cit.* p. 105.

³⁰ *Schäßburger Zeitung*, nr. 36, Sonntag, 3. September 1905, 33. Jahrgang, p. 142.

³¹ Idem, nr. 2, Sonntag, 14. Januar 1906, 34. Jahrgang, p. 6.

³² Idem, nr. 44, Sonntag, 3. November 1907, 35. Jahrgang, p. 175.

³³ Idem, nr. 49, Sonntag, 6. Dezember 1908, 36. Jahrgang, p. 193.

Continuă expozeul arătând că, prin testament, profesorul Schuller a lăsat și multe fotografii cu Sighișoara, cu clădirile și ulițele sale vechi care trebuie să fie valorificate: „Prin urmare, rog toți proprietarii acestor minunate «antichități», dacă pot să mi le pună la dispoziție, desigur nu ar trebui să se teamă: dorim să le folosim doar să le reproducem prin fotografie, să le mărim și, astfel, să avem posibilitatea să decorăm muzeul cu imagini vechi despre Sighișoara”³⁴.

Vedem că avem de a face cu un apel pentru îmbogățirea colecțiilor muzeului cu imagini și reproduceri vechi legate de urbea de pe Târnava Mare, care, alături de piesele de mobilier țărănesc achiziționate, să contribuie la dezvoltarea colecțiilor și a expoziției muzeale. De altfel, asociația se va implica în dezvoltarea colecției de etnografie și artă populară a muzeului sighișorean. Conform raportului de activitate a secțiunii sighișorene a Asociației „Sebastian Hann” pentru anii 1908-1909, aceste obiecte de mobilier țărănesc au costat asociația 250 de coroane³⁵.

Tot în acel an s-a cumpărat pentru muzeul local altarul poliptic din Șmig³⁶ (azi jud. Mureș) cu 1.300 de coroane. Pentru nevoile bisericii din această localitate, artistul plastic Artur Coulin a realizat un alt tablou pentru altar³⁷.

Mai mult decât atât, raportul pentru anii 1910-1911 arată că s-au achiziționat mai multe piese textile brodate de la comerciantul din Sebeș, Karl Haldenwang³⁸, care, împreună cu obiectele de mobilier popular achiziționate anterior, reprezintă bazele unei colecții etnografice. De altfel, s-au obținut și 20.000 de coroane de la guvern, bani cu care s-a cumpărat Casa Everet din cetatea medievală, singura casă acoperită cu șindrilă, de la Asociația Meșteșugarilor. Scopul cumpărării acestui imobil era acela de a se organiza o expoziție permanentă etnografică³⁹.

După cum am văzut, una dintre preocupările importante ale asociației era promovarea artelor plastice în rândul populației săsești din Transilvania. În anul 1909, la 17 aprilie, în clădirea Școlii Evanghelice de Fete, profesorul Adolf Meschendorfer va susține o prelegere dedicată „artei moderne”: „Domnul

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ *Bericht über das Jahr 1908/1909 Sebastian Hann Verein für heimischen Kunstbestrebungen*, Josef Drotleff Verlag, Hermannstadt, 1909, p. 19.

³⁶ Acest altar se găsește azi la Muzeul Național de Artă a României din București.

³⁷ *Bericht über das Jahr 1908/1909 Sebastian Hann Verein für heimischen Kunstbestrebungen*, p. 20.

³⁸ Despre Karl Haldenwang știm că s-a născut în 23 august 1863 în Sebeș, ca fiul al dogarului și comerciantului de vinuri Michael Haldenwang (1836-1880), german originar din zona Württemberg. Tânărul Karl va urma școala în orașul natal, după care va ajunge ucenic la comerciantul de fierărie J. Wagner, iar după satisfacerea serviciului militar la Orlat, se va angaja ca procurist de fier la firma Kamner & Jekelius din Brașov. Va conduce filiala acestei firme din Sighișoara până în 1926, când, după pensionare, se va întoarce la Sebeș, unde va și muri la 30 ianuarie 1939. Spirit autodidact, se va evidenția ca un pasionat colecționar de obiecte arheologice și etnografice în peregrinările sale prin țară. Membru al „Verein für Siebenbürgische Landeskunde” și al Asociației „Sebastian Hann”, va participa la șantierul arheologic din Petrești (lângă Sebeș) și la Wiettenberg (Sighișoara). Aici își va cultiva pasiunea pentru antichități și va contribui la îmbunătățirea colecțiilor muzeelor din Sighișoara și Alba Iulia cu obiecte agricole și arheologice. Vezi: Streitfeld Teobald, *Colecționarii Hans Ungar și Karl Haldenwang*, în „Apulum”, 11, 1973, p. 873-878.

³⁹ *Bericht über das Jahr 1910/1911 Sebastian Hann Verein für heimischen Kunstbestrebungen*, Josef Drotleff Verlag, Hermannstadt, 1911, p. 16-17.

Mechendorfer, autor al «cursului despre cultură și artă», reprezintă un bun cunoscător al artei⁴⁰. Până la debutul Primului Război Mondial, asociația va organiza expoziții de artă plastică. Astfel: „Ernst Honigberger cu expozițiile sale avute în orașul nostru nu este un necunoscut. Au fost cumpărate mai multe tablouri ca de la alt pictor. Deja, din prima expoziție, s-a evidențiat prin perspectiva sa adâncă a acestui dezvoltat talent și vedem aici înainte de toate talentul, eminent asupra figurativului, a modului plastic în care este redat corpul uman. (...) Prezenta expoziție prezintă un artist care reprezintă peisajul și viața liniștită în tablourile sale, cum ar fi peisaj de primăvară, pajiște de primăvară, lacul Starnberg, podurile peste Isar, casa la țară, margine de pădure, drumul țării, zi de iarnă, imagine asupra atelierului meu, dulceață cu lalele, primole, trandafiri, de la Biserica Neagră din Brașov (...). Expoziția va fi deschisă de duminică 31 mai, până joi 4 iunie, între orele 8-12 dimineața și 3-6 după amiaza în grădina Hotelului La steaua de aur⁴¹.

Vedem că, încă de la înființare, asociația se va implica în activitățile muzeului din Sighișoara. Deși la început se va axa pe promovarea artiștilor plastici sași din epocă, cu timpul va milita pentru realizarea de surse de venit pentru muzeul sighișorean prin vânzarea de cărți poștale și de bilete la vernisajele expozițiilor de artă plastică.

Al doilea deceniu al secolului al XX-lea aduce implicarea concretă a Asociației „Sebastian Hann” în activitatea muzeului prin achiziționarea unui imobil în cetatea medievală și prin cumpărarea de obiecte în vederea organizării unei secții etnografice. Inaugurarea secției a fost oprită de prima conflagrație mondială, în perioada interbelică și până la instaurarea regimului comunist aceasta funcționând cu intermitențe în diferite locații. Nu în ultimul rând, asociația a avut un rol important în realizarea primelor itinerarii turistice la Sighișoara și în promovarea turistică a urbei de pe Târnava Mare, alături de alte cetăți și biserici fortificate ale sașilor ardeleni.

⁴⁰ *Schäßburger Zeitung*, nr. 36, Sonntag, 11. April 1909, 37. Jahrgang, p. 58.

⁴¹ Idem, nr. 43, Sonnabend, 30. Mai 1914, 42 Jahrgang, p. 170.